

СПРАВА «ПАЛЬЧИК ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF PALCHIK v. UKRAINE)

(Заява №16980/06)

Стислий виклад рішення від 02 березня 2017 року

У 2002 році щодо заявника було порушено кримінальну справу. Під час досудового розслідування деякі свідки дали показання з приводу пред'явленого заявнику обвинувачення. У період з 2003 до 2004 року суд першої інстанції принаймні п'ять разів давав правоохоронним органам вказівки щодо забезпечення присутності свідків у судовому засіданні. З різних підстав ці вказівки не були виконані, зокрема, за повідомленням працівників міліції деяких свідків неможливо було доставити до суду у зв'язку з тим, що вони перебували на відпочинку за межами м. Донецька. У зв'язку з цим у серпні 2004 року показання свідків, надані під час досудового розслідування, були зачитані у судовому засіданні, проти чого сторона захисту не заперечувала.

Заявника було визнано винним у вчиненні злочину та йому було обрано покарання у виді позбавлення волі на строк сім років та шість місяців із заборобою обіймати керівні посади протягом двох років. При винесенні вироку суд першої інстанції посилався, зокрема на показання ряду свідків, надані під час досудового розслідування. Апеляційний суд залишив без змін рішення суду першої інстанції.

Розглянувши касаційні скарги заявника та його захисника у судовому засіданні за їх відсутності, Верховний Суд України (далі – ВСУ) залишив без змін рішення нижчестоящих судів, зазначивши, що їхні висновки ґрунтувалися на значній кількості доказів, зокрема, на показаннях свідків, наданих під час досудового розслідування.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що його касаційну скаргу ВСУ було розглянуто у судовому засіданні за відсутності його та його захисника, пунктом 1 та підпунктом «d» пункту 3 статті 6 Конвенції, що шість свідків, на чий показання суд першої інстанції посилався при його засудженні, не були заслухані у судовому засіданні, а ще п'ять свідків не викликалися до суду. Крім того, за статтею 6 Конвенції заявник скаржився на несправедливість кримінального провадження у зв'язку з тим, що національні суди не задовольнили його клопотання про проведення судово-медичної експертизи та не розглянули всі відповідні документи. За статтею 34 Конвенції заявник скаржився, що протягом значного періоду часу він не міг отримати рішення апеляційного суду. Заявник також скаржився за статтями 7 та 17 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника щодо провадження у ВСУ, Європейський суд встановив порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з недотриманням принципу рівності сторін. Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах щодо України зазначив, що прокурор, на відміну від підсудного, мав перевагу бути присутнім на засіданнях ВСУ та усно викласти свою позицію, а такі пояснення мали на меті здійснення впливу на думку суду. Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі процесуальна справедливість вимагала, щоб заявнику також було надано можливість усно виступити у відповідь.

Розглянувши скарги заявника щодо незаслуховування у судових засіданнях свідків та незабезпечення виклику інших свідків до суду, Європейський суд визнав їх прийнятними лише в частині, що стосувалась незаслуховування трьох свідків (С., К. та Р.). У цій справі Європейський суд вказав на недоліки у діях працівників міліції, які не забезпечили присутність свідків у судових засіданнях та суду першої інстанції, який не піддав ретельній перевірці наведені правоохоронними органами підстави їх неявки. Європейський суд дійшов висновку, що вказані недоліки не вплинули на справедливість провадження у цій справі в цілому. Разом із тим, Європейський суд дійшов протилежного висновку щодо незаслуховування свідка Р., оскільки на жодній стадії провадження заявник не мав можливості його допитати. Таким чином, Європейський суд встановив, що не було порушення пункту 1 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з визнанням показань свідків С. та К. допустимими доказами, та що було порушення зазначених положень статті 6 Конвенції у зв'язку з визнанням показань свідка Р. допустимими доказами.

Решту скарг заявника за статтею 6 Конвенції Європейський суд відхилив у зв'язку з необґрунтованістю.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 34 Конвенції, Європейський суд встановив, що його захисник отримав копію відповідного рішення суду та у квітні 2005 року долучив її до його касаційної скарги. Європейський суд дійшов висновку, що держава-відповідач дотрималась свого зобов'язання за статтею 34 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* прийнятними скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо дотримання принципу рівності сторін під час провадження у Верховному Суді України та скарги за пунктом 1 та підпунктом «d» пункту 3 статті 6 Конвенції щодо визнання показань С., К. та Р. допустимими доказами, а решту скарг у заяві – непринятними;

2. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з порушенням принципу рівності сторін у провадженні у Верховному Суді України;

3. *Постановляє*, що не було порушення пункту 1 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з визнанням показань С. та К. допустимими доказами;

4. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з визнанням неперевіраних показань Р. допустимими доказами;

5. *Постановляє*, що держава-відповідач дотрималась свого зобов'язання за статтею 34 Конвенції;

6. *Постановляє*, що

а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

i) 1000 (одна тисяча) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись;

ii) 600 (шістсот) євро компенсації судових та інших витрат та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись заявнику;

b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

7. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»